Budapest, 2. November 1908. ALLGEMEINE XXI-ster Jahrgang. Nr. 209.

Politikai, közgazdasági és zsidó felekezeti hirlap. JÜDISCHE ZEITUNG. Organ für Politik, Volkswirthschaft und jüdisch-konfessionelle Interessen.

אלגעמיינע יידישע צייטונג

אָרגאן פיר פאָליטיק, האנדעל, פערקעהר אונד יידיש־קאָנפעססיאָנעללע אינטערעססען.

פראָנומעראציאָנס־פרייז דעם בלאטטעס: פיר אָסטערריך־אונגארן: גאנציאָהריג 20 קראָנען, האלביאָהריג 10 קראָנען, פיערטעליאָהריג 5 קראָנען. פיר דאס אויסלאנד: גאנציאָהריג 28 קראָנען, האלביאָהריג 14 קראָנ׳, פיערטעליאָהריג —.7 קראָנ׳.

פראָנומעראציאָנסגעלדער, זאָוויא אללע זענדונגען זינד צו אדרעססירען אן דיא „Allgemeine Jüdische Zeitung", Budapest, VII., Pfeiffer-Gasse 16. אנציינען אונד קאָנקורזע פאָן געמיינדען ווערדען ביללינסט בערעכנעט.

Megjelenik 5-ször hetenkint (szombat, vasárnap és izr. ünnepek kivételével). Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Sip-utcza 16. sz. Előfizetés: 1/4 évre 5 korona. — Hirdetések mérsékelt dijszabás szerint. Kiadótulajdonos és felelős szerkesztő: Groszberg Lipót.

ב״ה. מאָנטאג, ה׳ חשון, תרס״ט. | איינענטהימער אונד פעראנטוואָרטליכער רעדאקטאָר: לעאָפאָלד (ארי׳) גראָסבערג. | איינאונדצוואנציגסטער יאהרגאנג, נומ׳ 209.

דיא נאָטה דער יודען אין גאַליציען.

הערצערגרייפענד איזט דיא נאָטה פיעלער, פיעלער אונזערער גלויבענסגענאָססען אין גאַליציען. זיא שרייט נאך אבהילפע, פינדעט אבער ניכט דאס ריכטיגע געהאָר. דיא פריוואט־פעראיינע צור איינפיהרונג פערשיעדענער אינדוסטריען אין דיעזעם לאנדע, וועלכע דען ארמען יודען ארבייט אונד ערווערב בריגנען זאָללען, ערוויזען זיך אלס אָהנמאַכטיג געגענאיבער דער אינגעהיערען גראָססע דעם יאממערפאָללען עלענדס. דער שטאאט, רעשפעקטיווע דיא לאנדעס־פערוואלטונג, מיססטע היער איינגרייפען, אום לינדערונג צו שאַפפען.

אונטער דעם דראנג אונד צוואנג דער פאָליטישען וואהלען, בייא וועלכען דיא פאָלען דער מיטהילפע דער יודען ניכט ענטראטהען קאָננען, אום דיא נאָטהווענדיגע צאהל פאָן מאנדאטען צו ערלאנגען, פערשפריכט מאן דען יידישען בירגערן אללעס מאָגליכע. אבער צום איינהאלטען דיעזער פערשפרעכונגען קאָממט עס פאסט ניעמאלס.

דער גאליצישע לאנדטאג האט זיך שאָן איינמאל מיט דער יודען־נאָטה אין גאַליציען בעשעפטיגט אונד דיעסבעציגליך איינען בעשלוסס געפאסט, דער אבער ביזלאנג ניכט צור אויספיהרונג געלאנגט. זאָ האבען זיך דענן דיא יידישען מיטגליעדער דיעזעם לאנדטאגעס — וויא אויס לעמבערג בעריכטעט ווירד — אין איינער דער יינגסטען זיטצונגען דעסזעלבען צו פאָלגענדער אינטערפעללאציאָן אויפגעראפפט:

„אין זיינער אם 19. מערץ 1907 אבגעהאלטענען זיטצונג האט דער לאנדטאג בייא דער גענעראל־דעבאטטע איבער דאס בודזשעט אויף אנטראג דעם דעפוטירטען דר׳ לאָווענשטיין פאָלגענדען בעשלוסס געפאסט: „דער לאנדטאג עמפפיעהלט דעם לאנדעס־אויסשוססע, אונגעצאָגערט אן דיא ערפאָרשונג דער אורזאכען דער זיך אונטער דער יידישען בעפאָלקערונג דעם לאנדעס אויסברייטענדען ארמוטה צו שרייטען, אין דער נאָכסטען סעססיאָן איבער דאס רעזולטאט דיעזער נאכפאָרשונגען בעריכט צו ערשטאטטען אונד גלייכצייטיג אים איינפערנעהמען מיט דער קאיזערל׳ קאָניגל׳ רעגיערונג דעם לאנדטאגע אנטראָגע צו אונטערברייטען, וועלכע דיא העבונג דער ערווערבס־פערהעלטניססע דער יידישען בעפאָלקערונג אונד מיטטעל צור לינדערונג איהרעס עלענדס בעטרעפפען".

אין זיינעם בעריכטע העבט דער לאנדעס־אויסשוסס הערפאָר, דאס ער, ענטשפרעכענד דעם ערוואָהנטען בעשלוססע, דאס זאממעלן דעם בעציגליכען מאטעריאלס אנגעאָרדנעט האבע אונד נאך איינלאנגען דעסזעלבען צור איינבערופונג איינער „אנקעהטע" (בעראטהונג) שרייטען ווערדע.

נאכדעם דער בעריכט דעם לאנדעס־אויסשוססעס זיך אויף דיא טהאָטיגקייט ביז צום 30. אפריל 1908 בעציעהט אונד זייט דיעזער צייט בערייטס נאהעצו איין האלבעס יאהר פערפלאָססען איזט אונד צו ערווארטען שטעהט, דאס דער לאנדעס־אויסשוסס, אין אנבעטראכט דער וויכטיגקייט אונד טראגווייטע דיעזער אנגעלעגענהייט, זיכערליך ביז היינטע שאָן פיר דאס זאממעלן דער בעטרעפפענדען מאטעריאלען פאָרגעזאָרגט האט, שטעללען דיא אונטערפערטיגטען פאָלגענדע אנפראגען:

1) וואנן ווירד דיא אנקעהטע איינבערופען ווערדען, דיא זיך מיט דער דעם לאנדעס־אויסשוססע דורך דען לאנדטאג מיט בעשלוסס פאָם 19. מערץ 1907 איבערוויעזענען אנגעלעגענהייט דער פעראַרמונג דער יידישען בעפאָלקערונג דעם לאנדעס צו בעפאססען האבען ווירד?

2) וואנן בעאבזיכטיגט דער לאנדעס־אויסשוסס, מיט דער רעגיערונג אין אונטערהאנדלונג צו טרעטען, דאמיט מאססרעגלען צור אבהילפע געגען דיא פעראַרמונג דער יידישען בעפאָלקערונג אונד צור אויסגיעביגען אונטערשטיטצונג דער נאָטהליידענדען געטראָפפען ווערדען?

3) וואנן געדענקט דער לאנדעס־אויסשוסס, אין דיעזער בעציעהונג קאָנקרעטע אנטראָגע פאָרצולעגען?"

דיעזע דרינגענדע אינטערפעללאציאָן וואורדע ניכט זאָפאָרט בעאנטוואָרטעט. דיא פאָללזאממען לאנדטאגס־דעפוטירטען פיהלען עס ניכט זאָ זעהר, וויא עס דען צאהלרייכען הונגערנדען יידישען „לופט־מענשען" אין גאַליציען צו מוטהע איזט!

וויא שטעהט'ס אום דיא באלקאן־פראגען?

דער ליעבע מיהע וואר אומזאָנסט: קראָנפרינץ געאָרג פאָן סערביען קעהרט אונפערריכטעטער דינגע אויס פעטערסבורג היים, וואָ ער צוואר רעכט פריינדליך עמפפאנגען, יעדאָך מיט דעם ראטהע פערזעהען וואורדע, זיך איין וועניג שטיללער צו פערהאלטען. — פאָן דער אייראָפאַישען קאָנפערענץ האט מאן אימער וועניגער; עס האט דען אנשיין, דאס דער פלאן צור איינבערופונג דערזעלבען אונפערווירקליכט בלייבען ווירד.

היער דיא וויכטיגסטען דער נייען נאכריכטען איבער דיא באלקאן־פראגען:

— איינע באָסנישע דעפוטאציאָן ביים קאָניג. —

זאממסטאג מיטטאגס עמפפינג זיינע מאיעסטאָט היער אין בודאפעסט איינע דעפוטאציאָן דער זעלבסטשטאנדיגען סערבישען נאציאָנאל־פארטייא אין באָסניען, דיא גריעכיש־קאטהאָלישער רעליגיאָן איזט, אויף דיא אנשפראכע דעם דעפוטאציאָנס־פיהרערס דר׳ דימיטריעוויטש פערלאז דער קאָניג פאָלגענדע ערוויעדערונג:

„איך נעהמע דען אויסדרוקק איהרער לאָיאלען אונד פאטריאָטישען געזיננונגען גערן ענטגעגען.

זייען זיא פערזיכערט, דאס מיינע פאָטערליכע פירזאָרגע איהרען רעליגיאָנס־גענאָססען אין פאָלליג גלייכעם מאססע צוטהייל ווערדען ווירד, וויא אללען אנדערען באָסניערן אונד הערצעגאָווינערן.

דער פאָרטשריטט אונד דיא וואָהלפאהרט איהרער הייטאטה איזט דאס ציעל, דאס מיינע רעגיערונג אונענטוועגט צו פערפאָלגען האבען ווירד.

איבערברינגען זיא איהרען לאנדסלייטען מיינען גרוסס."

היערויף ערשאָללען לעבהאפטע „זשיוויאָ"־רופע, וואָרויף דער קאָניג אויף דר׳ דימיטריעוויטש צוטראט אונד זאגטע:

„איך פרייע מיך זעהר, דיא הערדען היער צו זעהען."

דר׳ דימיטריעוויטש: „אייערע מאיעסטאָט! דיא באָסנישען סערבען פיהלען זיך בעגליקקט, זיך אונטער דען פיטטיגען דעם ערלויכטען הערשערהייזעס ווייטער ענטוויקקעלן צו קאָננען."

דער קאָניג ניקקטע הולדפאָלל אונד זאגטע: „איך האָפפע, דאס זיא אללע אן דעם ווערקע דער ציוויליזאציאָן מיטווירקען ווערדען."

דער קאָניג ליעסס זיך זאָדאנן דיא איינצעלנען מיטגליעדער דער דעפוטאציאָן פאָרשטעללען אונד ערקונדיגטע זיך איבער לאָקאלע פערהאָלטניססע. דאמיט וואר דיא אודיענץ נאך איינער דויער פאָן צוואנציג מינוטען צו ענדע.

— דער סערבישע קראָנפרינץ ביים צאר. —

פעטערסבורג, 31. אָקטאָבער. דער עמפפאנג דעם סערבישען קראָנפרינצען ביים צאר האט געסטערן שטאטטגעפונדען. דיא אונטעררעדונג דעם קאיזערס מיט דעם קראָנפרינצען וואָהרטע פאסט איינע שטונדע.

בערלין, 31. אָקטאָבער. אויס פעטערסבורג מעלדעט מאן, דאס סערביען אויף ערפיללונג זיינער ביטטע אן רוססלאנד אום מאָראלישע אונטערשטיטצונג דורך ניכט־אנערקעננונג דער אננעקסיאָן באָסניענס געגענווארטיג קיינע האָפפנונג האט. דעמענטשפרעכענד זייא אויך דער עמפפאנג קיהל אויסגעפאללען.

לאָנדאָן, 31. אָקטאָבער. דיא „טיימס" מעלדעט אויס פעטערסבורג: דער צאר פערזיכערטע דיא סערבישען דעלעגירטען דעם וואָהלוואָללענדען אינטערעססעס רוססלאנדס געגענאיבער סערביען אונד האט צור רוהע וואָהרענד דער אונטערהאנדלונגען געראטהען.

בעלגראד, 1. נאָוועמבער. אללמאָליך בעגיננט מאן אין היעזיגען פאָליטישען קרייזען איינצוזעהען, דאס דער עמפפאנג דעם קראָנפרינצען געאָרג דורך דען צארען אויך ניכט דען געריגגסטען דער אין בעצוג אויף געביעטס־ערוויי־

GUTER RATH ! עצה טובה !

Wer sicher in der Classen-Lotterie einen grösseren Gewinn machen will, der bestelle Classenlose nur bei dem für reell allbekannten Hauptcollecteur

Bankhaus Béla Weisz,
Budapest, Király-utcza 30|a.

Preise der Lose: ein Achtel 1.50, ein Viertel 3.—, ein halbes 6.—, ein ganzes 12 K.

הערפֿאָררואגענדע אָרצטע עמפפֿעהלען עס !
געגען הערצ- אונד ניערען-ליידען, ארטעריענ-פֿערקאלקונג (שלאגפֿלוסס), אפפעטיטלאָזיגקייט,
איזט פֿאָן פאָזיטיווער ווירקונג

Budai Maria Heilwasser

פֿיר קינדער דאס זיכערסטע אבפֿיהרמיטטעל !
צענטראל-בירֶאָה :
Budapest, Elisabethring 9. (Telefon: 91–98).
הויפטניעדערלאגע בייא :
L. ÉDESKUTY.
ערהאֶלטליך אין יעדער אפאָטהעקע, דראָגעריע אונד
אין יעדעם בעססערען שפעצערייגעשאֶפט.

זיכערע עקזיסטענץ!

Agenten zum Verkauf von Original-Losen gegen bequeme monatliche Abzahlung acceptire ich in jeder Gegend Ungarns, Oesterreichs und im Auslande gegen **hohe Provision**. Denen, die auf diesem Gebiete unbewandert sind, ertheile ich brieflich jede nöthige Aufklärung, so dass fleissige Leute nach kurzer Einübung, ohne jedes Kapital, ev. **80 bis 100 Kronen wöchentlich** verdienen können. Man wende sich an

ÁRMIN SCHÖN junior, Bankhaus,
Budapest, VII., Elisabethring 48.

דיא ערסטע קראקויער
כשר זעלכוואארענ-פאבריק
מיט דאמפפ-בעטריעב
A. S. SPIRA, Krakau,
Krakauergasse 6
ליעפֿערט
פרימא, גראָסע קרענווירשטל
זאָוויא אללערלייא זעלכוואארען אין בעסטער קוואלי-
טאֶט צו אייססערסטען פרייזען.
פרייזקוראנט גראטיס אונד פראנקאָ.

Für jede מקוה, ferner für Bade-Einrichtungen in Privathäusern eignen sich am vorzüglichsten die königlich ausschliesslich patentirten, sich rasch erhitzenden Wannen des Fabrikanten

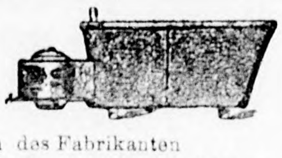

Wiesel Adolf, Budapest, Váczi-körut 47. (Preiscour. franco.)

MÖBEL **Staunend billig!** Einzelne Stücke wie auch ganze WOHNUNGSEINRICHTUNGEN billigst bei **EHRENTREU TESTVÉREK**, Budapest, VI., Eötvös-Gasse 17. (Ecke der Andrássy-Strasse) Illustrirter Preiscourant gratis und franko. Wer sich auf dieses Blatt beruft, erhält 5 Perzent Nachlass.

Orth. כשר Schwarz- und Weissbäckerei,
so auch בארכעס und Milchbackwerk, Alles unter Aufsicht des ב״ד der Pester **orth.** Gemeinde, ist ausschliesslich nur zu haben bei **SALAMON FRIEDMANN, Budapest, Dob-utcza 22.** Bestellungen für Hochzeiten, סעודות etc. werden prompt effektuirt und auf Wunsch ins Haus gestellt.

Gratis bekommen Sie ein Manipulationsbuch zur Herstellung von feinstem **Rum und Liqueur** bei
A. Watterich, Budapest, VII., Tabakgasse 5.

נעזעטצליך
פֿאָרגעשריעבענע
בלאזבאֶלגע
צום ריטואלען שלאכטען,
פֿערנער „טהערמאָס" פלא-
שען, אום שטאֶנדיג וואר-
מעס וואססער אָהנע אויפ-
צו-וואֶרמען אויף דער
שלאכטבריקקע האבען צו
קאָננען, אין בעסטער קווא-
ליטאֶט ערהאֶלטליך בייא

GEITTNER und RAUSCH, Budapest, VI., Andrássy-ut 8/z.
פרייזע דער לונגענבלאזבאֶלגע : 11.50, 20, 30 קראָנען.
פרייז דער „טהערמאָס"-פלאשען : 12 קראָנען.

Die Lagerhausabtheilung der Filiale der Ungarischen Allgemeinen Creditbank in Brassó, (Ungarn), liefert täglich aus Rumänien anlangende

frische FISCHE

im detail und en gross zu billigsten Preisen, in allen Sorten wie: **Karpfen, Hechte, Schill, Stierl, Wels (Waller)**, Dick, Hausen etc. etc. Sorgfältigste Einpackung!

„RATIN" ist ein **sicheres Ratten- und Mäuse vertilgungsmittel.** Laut Gutachten des staatl. Laboratoriums für andere Thiere ganz unschädlich. Erhältlich nur beim Generalvertreter des „Ratin" Bakteriologisches Laboratorium:

Haan Béla, VII., Rottenbiller-utcza 38/a

1 Dose	Rattenbazillen	1000 Gramm	Kronen	14.40
1 Dose	„ „	170 „	„	3.—
1 Dose	Mäusebazillen	(3 Dosis)	„	4.80
1 Dosis	„ „		„	1.80

KRISTALY מינעראל-וואססער-קוועללע.

— יעצליעס געטראֶנק בייא אפפעטיטשוואֶכע אונד פערדויאונגס-בעשווערדען. — אין דער גאנצען וועלט אנערקאננט אלס דאס רייניסטע אונד געזינדעסטע טאפעל-וואססער. — ווירקזאמסטעס דורסטשטיללענדעס מיטטעל. — שוטצמיטטעל געגען אינפעקציאנס-קראנקהייטען. — אויף אֶרצטליכע אָרדנונג פֿאָר יעדעם פֿריהשטיקק צו טרינקען. אויף פֿערלאנגען ליעפֿערט אויך אָהנע קאהלענזייערדרוקק געפֿיללט דיא

St. Lucasbader Brunnen-Unternehmung, Ofen (Ungarn).

דיא בעסטע אונד געשמאקקפֿאֶללסטע ציגאֶריע
איזט דער עכט אָרטהאָדאָקס כשרע

PATRIA KAFEEZUSATZ

„פֿאטריא" קאפֿפֿעעצוזאטץ ווירד אונטער שטאֶנדיגער
אויפזיכט זיינער עהרוו׳ הערן מ׳ פֿוכס, אָבער-
ראבבינער פֿאָן גראָסווארדיין, אונד דעס טירנויער
עהרוו׳ אָרטה׳ אָבער-ראבבינערס א׳ רייכענבערג
ערציינט אונד ווירד היעמיט דען שטרענג רעליגיאָזען
יידישען הויזפֿרויען בעסטענס עמפֿפֿאֶהלען. — קאָסט-
פראָבען שיקקט גראטיס אונד פֿראנקאָ דיא
„PATRIA" Kaffesurrogaten-Fabrik, Grosskanizsa.

וויכטיג פֿיר שוחטים !
ווער חלפים, מוהל-מעססער, וועטצ-
אָדער גלאֶטט-שטיינע בענאָטהיגט, וויא
אללע אין דיעזעס פֿאך שלאגענדען אר-
טיקעל, ווענדע זיך פֿערטרויענספֿאלל אן דיא בעסטרענאָמירטע
Messerschmiede Schulek Sándor, Budapest Király-útcza 3.
פרייזקוראנטע גראטיס אונד פֿראנקאָ. חלפים ווערדע
פֿאָרציגליך אונד ביללינג געשליפֿפֿען.

בוא ראה וקנה !

קאיזער-יובילאֶומס-אוהר, זעהר גענויא גע-
הענד, ניקעל, אנקער רעמאָנטאָאר, מיט געלונגענעם
קאיזער-פאָרטראֶט פֿאָם יאהרע 1848—1908, 2 פֿל׳
30 קרייצער, 1 פֿאאר כינאזילבער „עץ החיים", רייך פֿערגאָל-
דעט, 35 צענטימעטער האָך, פרימא ארבייט 11.50
פֿל׳; „כתר" (קראָנע לספר תורה), רייך פֿערגאָלדעט
פרימא ארבייט, 14 פֿל׳; 1 „ציץ" (בלעך), רייך פֿערגאָלדעט, מיט קעטטע, פרימא
8.50 פֿל׳; 1 „יד" (האנד), רייך פֿערגאָלדעט, מיט קעטטע, פרימא, 2.80 פֿל׳;
צוקקערדאָזען מיט דעקקעל, כינאזילבער, נאגעל מאסיוו, אינגען גאָלד פרימא, 1.50 פֿל׳;
1 פֿאאר כינאזילבער לייכטער, 32 צענטימ׳ האָך, זעהר מאָדערן אונד שאָן, 3.50
פֿל׳: דעטטא 23 צענטימ׳ האָך, 2.80 פֿל׳; 6 כינאזילבער קאפֿפֿע-לאָפֿפֿעל אין
פֿיינעם ווידען-עטואי 2.50 פֿל׳; דעטטא 12 שטיקק 4.50 פֿל׳, כינאזילבער
עססלאָפֿפֿעל, עססגאבעל אָדער טאפֿעלמעססער פֿער שטיקק 70 קרייצער. פרייז-
קוראנט פֿאָם יאהרע 1908 איבער זאָממטליכע פֿאבריקס-ארטיקעל שיקקע גראטיס
אונד פֿראנקאָ.
Sina Pelz, Krakau, Gertruda 29|a (Gegründet 1873).

ריעיעניגען דער נ׳ הערדען אבאָננענטען,
דערען פראֶנומעראציאָן אם 1. נאָוועמב׳ אבלייפֿט,
זאָוויא יענע, דערען אבאָננעמענט אם 15. אָ כ ט׳
צו ענדע גינג, ווערדען אום שליינינע ערנייערונג
דערזעלבען דרינגענד ערזוכט, דאמיט אין דער צוזענ-
דונג דעס בלאטטעס קיינע שטאָרונג איינטרעטע.

Volkswirthschaft.

געטריידע-געשאֶפֿט אם 29. אָקטאָבער.

דאס אויסגעבאָט אין ווייצען וואר שוואך, דיא קויפלוסט
גוט, דיא שטיממונג פֿעסט. עס וואורדען 32-טויזענד
מטצ׳ צו 10—15 ה׳ האָהערען פרייזען פֿערקויפֿט.

ווייסענבורג		טהייס		פעסטער ב׳		באמשקאער		[illegible]
פרייזע פֿיר 100 קילאגראמם.								
23.70	24.15	23.80	24 35	23 75	24 25	23.80	24 35	76
24.—	24 30	24.20	24.50	24 05	24.35	24.20	24 50	77
24 10	24.40	24 30	24.65	24 15	24 50	24 30	24 60	78
24 46	24 85	24 60	25 10	24.45	24 90	24.60	25 10	79
24.60	25.05	24 90	25 35	24.65	25.10	24.80	25 35	80
—.—	—.—	25 —	25 50	—.—	—.—			81
—.—	—.—	—.	—.	—.—	—.—	—		

קאָרן פֿאָן 19 ק׳ 70 ה׳ ביז 20 ק׳ 05 ה׳.
האַפֿער פֿאָן 16 ק׳ 35 ביז 17 ק׳ 15 ה׳.
גערסטע פֿוטטער פֿאָן 15 ק׳ 70 ביז 16 ק׳ 20 ה׳.
טערמינ-געשאֶפֿט פֿעסטער פֿערקעהר.
ווייצען פֿער אָקטאָבער ק׳ 24.82 ביז 24.84.
האַפֿער פֿער אפריל ק׳ 17.— ביז 17.02.
קאָהלרעפס פֿער אויגוסט ק׳ 28.90 ביז 29.10.
שפּיריטוס. מאן בעצאהלטע: ראָה-שפיריטוס
אונפֿערשטייערט 59.— ביז 60.— קראָנען.

Concurs. Die Farkasder isr. Gemeinde sucht einen Religionslehrer, der fähig ist, חומש, רש״י und גמרא zu unterrichten. Gehalt: 20 K. monatlich, Quartier und Wanderkost. Auf Nebeneinkommen ist Aussicht. Reflektanten mögen ihre Gesuche bis am 10. November senden an H.
Fischer József, Präses, Farkasd, Nyitra m.

גוטע שטעללע!
יונגער מאנן, דער פֿאָהיג איזט, 3 קנאבען אין עברי אונד חומש
צו אונטעררריכטען, וויא אויך דענזעלבען אין דען לעהרגעגענ-
שטאֶנדען דער I.—V. גימנאזיאל-קלאססען נאכצוהעלפֿען,
ווירד אין אָרטה׳-יידישעם הויזע בייא פֿרייער שטאציאָן זאָ-
פֿאָרט אקצעפטירט. אָפֿפֿערטע מיט געהאלטס-אנשפריכען זינד
צו ריכטען אן
Horovitz Ármin, förabbi, Nagyszeben.

נאטירליך הייסער שוועפֿעלקוועללען-טייך
אים סוטערראֶין דעס האָטעל-טהערמאל. שלאמם-איינפאק-
קונגען, וואננען- אונד שטיינ-באֶדער אים פארטערר
דעס גראנד-האָטעל סקט׳-לוקאס-באד. זאָרגפֿאֶלטיגע פענ-
זיאָן, ווענדען זיא זיך וועגען אויפֿקלאֶרונג איבער דיא ווינטער-
סאֶיזאָן אן דיא
Direktion des Sct-Lukasbades, Budapest, Buda.

שטרענג כשר-ע אונד פרימא
זעלכוואארען
עמפֿפֿיעהלט דיא ערסטע לעמבערגער זעלכוואארענ-פֿאבריק
Blankenstein & Fränkel,
LEMBERG, Gazowagasse 10.
רעפֿערענצען: לעמבערגער ראבבינאט, זאָוויא זאֶממטליכע
גראָססערע גאליצישען רבנים, וויא: אב״ד דק״ק קראקא,
טארנאָוו, רזעשאָוו, פשעמישל, סאמבאָר או׳ ז׳ וו׳.

Deutsch & Goldschein,
BUDAPEST, VIII., Aggteleki-utcza 21.
Grösstes Lager in Schleif-, Putz- und Polir-artikeln für Gold, Silber, Alpacca, Messing, Kupfer etc.

ביטטערוואססער
ברינגט דען פֿערדאָרבענען מאגען
אין 2—3 שטונדען פֿאָללקאָממען
אין אָרדנונג. דעססען געברויך איזט
איין וואהרער זעגען פֿיר מאגענליידענדע, איבעראלל ערהאֶלטליך אין
קליינען אונד גראָססען פלאשען.

Igmándi

פֿאָר דעם פֿריהשטיקק איין
האלבעס גלאז
שמידטהויער׳שעס

Druck von FRIED & KRAKAUER, Budapest, Pfeifergasse Nr. 10.

Eigenthümer und verantwortlicher Redacteur: LEOPOLD GROSZBERG

מיטגליעדער דער דעלעגאציאָנען אין טשעפעל (ביא פעסט) פֿאַרגענאָממען. זיא בעגאבען זיך דאָרטהין מיט איהרען פּרעזידענטען פער דאמפּפשיף, אום דיא פֿאבריק דער פירמא מאנפרעד ווייסס אין אויגענשיין צו נעהמען, וועלכע צור ערציגונג פֿאָן שיעסס־פולווער, פאטראָנען, פעלדקיכען או׳ ז׳ וו׳ פיערטויזענד ארבייטער בעשעפֿטיגט. עס וואורדען אינטערעססאנטע שיעסס־פּרובע פֿאָרגענאָממען, וואָהרענד אין דער נאָהע איינע אום 250 מאנן בעשטעהענדע קריעגס־קאָמפּאניע דיא „מענאזש" קאָכטע. זאָוואָהל דיא דעלעגירטען, אלס אויך דיא מיניסטער קאָששוטה אונד יעקעל־פאלוששי, דיא עבענפֿאללס צוגעגען וואָרען, דריקקטען דען שעפֿס דער פֿאבריק פֿערדיענטעס לאָב אוס.

• (איינע נאטור־ערשיינונג,) דיא ביז יעטצט אונ־ערקלאָרליך איזט, האט זיך אין דער נאָהע דער שלעזישען הויפּטשטאדט טעשען ערייגנעט. איינע פּרייססישע געזעללשאַפֿט האט אויף דער ביא טעשען געלעגענען קאָלאָניע בוימגארטען מיט דער אויסגראבונג פֿאָן שטיינקאָהלען בעגאָננען. דיא גראבונגען געלאנגטען בעריימס ביז צו איינער טיעפֿע פֿאָן 300 ביז 400 מעטערן. דא ערדראָהנטע פּלאָטצליך אוים דער טיעפֿע איין דאָננערארטיגעס קראכען, וואָרויף דיא ארבייטער אויס־איינאנדערליעפֿען. באלד היערויף פֿלאָגען אוים דער טיעפֿע דער ערדע, אין בעגלייטונג פֿאָן בלייליכען גאזען, שווערע אייזענמעטאלל־שטיקקע אין איינעם קרייז פֿאָן ביילייפיג 400 מעטערן, אונד זייט דיעזער צייט שטראָמען גאזע אוים דער ערדע, דערען וויזען ביז נאך טעשען פֿערנעדמבאר איזט. דיא געזעללשאַפֿט ערליטט היעדורך ביז יעטצט איינען שאדען פֿאָן 60.000 קראָנען.

• (טאָדעספֿאללע.) אוים קליינוואַרדיין מעלדעט מאן אונס דאס אבלעבען דער וויטווע מאנדלא (שוויעגערמוטטער דעם הערען איגנאץ רייזמאנן) דיא אָב איהרער וואָהלטהאָטיגקייט געאכטעט וואר. — אם 28. אָקט׳ איזט אין נאדי־סענט־מיקלויש דער דאָרטיגע נעאָלאָגע ראבבינער נאטהאן פֿאָגעל אים אלטער פֿאָן 68 יאהרען געשטאָרבען. — היער איזט פֿאָרגעסטערן דער נייטראער נעאָלאָגע געמיינדע־פּראָזעס דר׳ היינריך פערעסלעניי געשטאָרבען. פֿאָר דער יינגסט ערפֿאָלגטען שפאלטונג דער נייטראער יודענהייט אין צוויא געמיינדען האט ער איינע צייט היעדורך אויך דיא אָרטה׳ געמיינדע בעהערשט.

• (קליינע נאכריכטען.) האנדעלס־מיניסטער קאָששוטה האט דען הויפּטשטאָדטישען פאבריקען (צור ערציגונג פֿאָן שיעסס־פולווער אונד פאטראָנען) דער פירמא מאנפרעד ווייסס דיא צייטווייליגע אויפֿהעבונג דער זאָננטאגסרוהע, אונד צוואר פֿאָם 18. אָקטאָבער ביז 31. דעצעמבער, געשטאטטעט. — אין איינער הייל־אנשטאלט ביא פאָמאז (אין דער נאָהע פֿאָן בודאפעסט) האט דער 37 יאהרע אלטע אדוואָקאט דר׳ מאָלדאָוואני אוים באנפֿי־הוניאד איינען זעלבסטמאָרד פֿעראיבט. — ביא איינעם בראנד אין סעפעש־אָיוואר זינד געטריידע־פֿאָרראָטהע אים ווערטהע פֿאָן 120־טויזענד קראָנען איינגעאָשערט וואָרדען.

• (אינזאָלווענצען). דער וויענער קרעדיטאָרענפעראיין גיבט נאכשטעהענדע אינזאָלווענצפֿאללע בעקאננט: יאקאָב גינסבערגער, נאדי־קאניזשא; בעילא ליכטער, בודאפעסט (אנדראששי־שטראססע 51); פערדינאנד מאנדעליק, קאָמאָטוי; וואצלאוו סאָקאָרני, מינכענגראָטץ; אלעקסאנדער הערמאנן, פילזען; וואלענטין מאָרטל, טריעסט; אנדרעאס קוהן, מארצאלי; יאָזעף שטריהאפקא, טשערנאָוויטץ; יאָזעף האָניג, קאפּאָשוואר; אייזשען פריעד, טיסא־אָילאק; קלעמענס מיללער, וואנשטאדט; היינריך סעניאָ, בודאפעסט (מאריא טהערעזיאפלאטץ 18); מאיער ראָזענבלום, בראָדי; אנדרעאס טשיקויש, שטוהלווייססענבורג; אבראהאם ווייסס, דיולאפעהערוואר; איגנאץ קאליש, נאדי־טאפאָלטשאני; היינריך נוטפֿריינד, מונקאטש; יאראָמיר פאָדהאיסקי, האָהענמויטה; אָסקאר, ווינש, באָדענבאך; קארל מיללער, סארוואש; עמאנועל קרעש, נירעדיהאזא; מאנוי ראָטה, נירעדיהאזא; יאָזעף שאָן, קאשוי; איגנאץ בלום, קישווארדא; מאָריץ אונד אָסקאר אָפנער, אָי־ווידעק; אנטאָן אָקסיטץ, בעלין; מיכאעל קונשטאָדטער, פרעססבורג; מאָריץ ציממערמאנן, פּאָדוואָלאָטשיסקא; פרויא איזידאָר קונאָוויטש, ערלוי; מאיער ברוין, נאדי־קאפּאָש; שווארץ, צובלין אונד קאָמפּ׳, ליטטאי; רודאָלף ראפאעל, ראָבליטץ; דערוויש עפ׳ סעריפאָוויטש, באָסניש־פּעטראָוואטץ; מילאן איליטש, מאגלאי; יאָהאנן פריעדריך וואורסט, פריידענטהאל; לעאָן אמפעל, זאלעשטשקי: מישקאָ קאָרן, סוטשאווא; שפרינצע פוכס, פּאָדוואָלאָטשיסקא; אלעקסאנדער האילער אונד קאָמפּ׳, סיגעטיואר; לעאָפאָלד וואָלף יוניאָר, בודאפעסט (דעאקגאססע 21); איגנאץ ראָב, כארוי.

• (וועער ברוסט־שמערצען) האט, הוסטעט, פערקיהלט איזט, אן אינפלוענצא אָדער פערשליימונג ליידעט בעשטעללע זאָפאָרט האלאפּי׳ס „לינדען־האָניג־סירופּ". נאָהערעס אונטער דען אנזאָנסען.

פראגן יאשך בישטערואפער

דיא יודען רומאָניענס אונד דיא אָריענט־פראגע.

דער וועלטבעקאננטע יידישע שריפטשטעללער אונד גענויע קעננער דער אָריענטאלישען פֿערהאָלטניססע לוציען וואָלף האט זיך דיעזער טאגע איבער דיא נייעסטען באלקאנ־פראגען אונד איבער דיא אויסזיכטען דער יודען אין רומאָניען וויא פֿאָלגט געאייססערט:

„ווענן דיא אייראָפּאָישע קאָנפֿערענץ אויך צושטאנדע קאָממט, דירפֿטע זיא שווערליך איינע גרינדליכע רעוויזיאָן דעס בערלינער פֿערטראגעס פֿאָם יאהרע 1878 פֿאָרנעדמען. עס איזט אויסגעשלאָססען, דאסס דאס געזאממטע מאטעריאל דעס פֿערטראגעס פֿאָן אנפֿאנג ביז צו ענדע צעררייססען ווערדע, וויל אין טהייל דעסזעלבען עטווא פֿערלעטצט וואורדע.

„וואס דיא בעשטיממונגען איבער דיא בירגערליכע אונד רעליגיאָנס־פֿרייהייט אין דעם אים פֿערטראגע ערוואָהנטען לאָנדערן בעטריפֿט, זאָ דער בערלינער פֿערטראג זיכערליך דער מערקווירדיגסטע פֿערטראג, דער יע געשלאָססען וואורדע. עס וואר דאס דער ערסטע פֿערטראג, אין וועלכעם אללע זיינע נייען פּאָליטישען פֿעראיינבארונגען פֿאָן דער אנערקעננונג דעס פרינציפּעס דער וויטעסטען רעליגיאָנסגלייכהייט אבהאָנגיג געמאכט וואורדען. אין דיעזער ריכטונג שטעהט דער בערלינער פֿערטראג פֿעראיינצעלט דא.

„ביז צום יאהרע 1878 זינד דיא וואָרטע „רעליגיאָנסגלייכהייט" ביא רעגעלונגען דער אנגעלעגענהייטען דעס אָריענטס ניעמאלס געברויכט וואָרדען. דער בערלינער פֿערטראג הינגעגען מאכט דיא צוזיכערונג דער בירגערליכען אונד רעליגיאָנס־פֿרייהייט אן אללע בעוואָהנער אויסדריקקליך צור בעדינגונג פיר דיא גאראנציע דער מאָכטע, דאס דיא עקזיסטענץ דער אים פֿערטראגע בעהאנדעלטען לאָנדער ניכט בעדיהרט ווערדען זאָללע. דיא אורזאכע, וועסהאלב אים בערלינער פֿערטראג דיעזער בערינגונגס־פונקט צום ערסטען מאלע אויפֿנאהמע געפֿונדען האט, ליעגט וואָהל דארין, וויל ער דער ערסטע פֿערטראג אונטער דען מאָכטען וואר, דער געשלאָססען וואורדע, נאכדעם דיא מאָכטע זעלבסט דיא בירגערליכע אונד רעליגיאָנספֿרייהייט פיר זיך אקצעפּטירט האטטען.

„נאכדעם דיא רעליגיאָנספֿרייהייט אונד גלייכהייט דיא מאָראלישע גרונדלאגע דעס גאנצען פֿערטראגעס בילדעט, זאָ איזט עס קלאר, דאס דער פֿערטראגסברוך רומאָניענס איין פיעל שווערוויעגענדערער איזט, אלס דעריעניגע אָסטערייכס אונד בולגאריענס. שאָן זייט פיעלען יאהרען האט רומאָניען דורך דיא בעהאנדלונג דער יודען דען בערלינער פֿערטראג אין דער גראָבסטען וויזע אויסגעשפיעלט אונד האטטע היערצו ניכט איינמאל איינען טריפֿטיגען גרונד.

„דיעזע פֿערלעטצונג דעס פֿערטראגעס זייטענס רומאָניענס האטטע דיא פֿערשאָרפונג איינער אנדערען פראגע צור פֿאָלגע, דיא גאר ניכט יידיש איזט. עס האט איינע גראָססע מענשענקלאססע ערהאלטען אונד געציכטעט, דיא שאָן גאנץ אים פֿערשווינדען בעגריפֿען וואר — דיא מענשען אָהנע יעדע נאציאָנאליטאָט אונד שטאאטסצוגעהאָריגקייט. ווירדע דיעזע פראגע ניכט אלס איינע יידישע, זאָנדערן אלס איינע אללגעמיין געזעטצליכע פֿאָר איינען קאָנגרעסס געבראכט ווערדען, זאָ ווירדע זיך הערויסשטעללען, דאס רומאָניען, אום נור דען פֿערטראג אויסשפיעלען צו קאָננען, זיך איינען אייגענען בעגריפֿף פֿאָן נאציאָנאליטאָט אונד שטאאטס־צוגעהאָריגקייט צורעכטגעלעגט אונד אויסגעקליגעלט האט, דאס געוויססע פרעמדע עוויג פרעמדע בלייבען מיססען.

„דאדורך, דאס רומאָניען איינע קלאססע מענשען — אונגעפֿאָהר 250.000 — אָהנע יעדע נאציאָנאליטאָט געשאפֿען, האט עס צווייפֿעללאָז איינע פֿאָם פֿאָלקער־רעכטליכען שטאנדפונקטע זעהר געפֿאָהרליכע לאגע געשאפֿען. דיעזע פראגע מיססטע אונבעדינגט פֿאָר איינען קאָנגרעסס געבראכט אָדער פֿאָן דער האאגער קאָנפֿערענץ בעשפראָכען ווערדען.

„דער געזונדע פֿערשטאנד שטעללט דאס פרינציפּ אויף, דאס יעדע פּערזאָן, דערען שטאאטסצוגעהאָריגקייט ניכט אנדערס ערוויעזען ווערדען קאָנן, אלס אנגעהאָריגע יענעס שטאאטעס צו געלטען האבע, אין וועלכעם זיא לעבט. אין רומאָניען הינגעגען גילט דאס גראדע ענטגעגענגעזעטצטע פרינציפּ: יעדער, דער ניכט דורך דאָקומענטע זיינע צוגעהאָריגקייט צו רומאָניען נאכצוווייזען אימשטאנדע איזט, גילט אלס פרעמדער."

אויף דיא פראגע, אָב האָפֿפֿנונג פֿאָרהאנדען זייא, דאס דיעזע פראגע אויף דער אין פֿאָרבערייטונג שטעהענדען קאָנפֿערענץ דער מאָכטע צור שפראכע געבראכט ווערדע, מיינטע וואָלף:

„איך גלויבע ניכט. עס ווירד איין וויסוואשונגס־קאָנגרעסס ווערדען, דער דען צוועקק האבען ווירד, דיא געשאפֿענע נייע לאגע צו לעגאליזירען, אונד עס איזט דאהער אונזינניג, אנצונעהמען, דאס, וואָהרענד דיא מאָכטע מיט דיעזעם וויססוואש־פּראָצעססע בעשעפֿטיגט זינד, זיא אויף איינמאל זיך אומדרעהען אונד געגענאיבער דעם פֿערהאלטען רומאָניענס איהרען אבשייא צום אויסדרוקקע ברינגען ווערדען. איבערדיעס זינד דיא מאָכטע זעלבסט דארום בעזאָרגט, דאס דער צוועקק דער קאָנפֿערענץ מאָגליכסט בעגרענצט ווערדע אונד עס איזט דאהער גאנץ אונוואהרשיינליך, דאס זיא זיך אין פראגען איינלאססען ווערדען, דיא ניכט אין דירעקטעם צוזאממענהאנגע מיט דען עראייגניססען דער לעטצטען צייט שטעהען.

„אויף דיעזע וויזע געשטאלטען זיך דיא שוויעריגקייטען פיר דיא אויפֿראָללונג דער רומאָנישען פראגע אימער גראָססער, אונד איך פירכטע, דאס דיעם יעטצט קיינע געלעגענהייט איזט, ביא וועלכער וויר פֿאָן דען מאָכטען אירגענדוועלכע גענוגטהואונג ערלאנגען קאָננטען. איך מאלע דיא לאגע דעסהאלב זאָ שווארץ, וויל איך דער אנזיכט בין, דאס עס אונקלוג זייא, האָפֿפֿנונגען צו העגען, פיר דערען ערפֿיללונג נור געריגנע אויסזיכטען פֿאָרהאנדען זינד.

„טראָטצדעם גלויבע איך, דאס וויר דיא געלעגענהייט ניכט אונפֿערזוכט פֿאָריבערגעהען לאססען דירפֿען, אום דיא מאָכטע צו צווינגען, דיא פראגע אין בעטראכטונג צו ציעהען. יא, איך געהע וועיטער אונד זאגע, וויר דירפֿען גאר ניכט אנדערס, וויל וויר זאָנסט איין „פּראָצעדענץ" שאפֿפֿען, דאס געגען אונס ביא יעדער קינפֿטיגען געלעגענהייט ווירדע אויסגעבייטעט ווערדען.

„עס איזט דאהער דיא פֿפֿליכט אללער יידישען קאָרפּערשאַפֿטען אין גאנץ אייראָפּא, אן איהרע שטאאטס־רעגיערונגען פּעטיציאָנען צו ריכטען, דאס זיא דיא רומאָנישע פראגע אויף דיא טאגעס־אָרדנונג דער נאָכסטען קאָנפֿערענץ זעטצען מאָגען. ווענן דורך איין זאָלכעס איינמיטהיגעס פֿאָרגעהען אויך ניכטס אנדערעס ערריכט ווירד, זאָ בעקונדען וויר דאמיט ווענינגסטענס, דאס וויר אונזער רעכט ניכט אויפֿגעבען, אונד רייססען רומאָניען אוים זיינער בעשויליכען רוהע."

טערונגען געהעגטען ווינשע אין ערפיללונג ברינגען ווירד. דער ערפאלג דער רייזע בעשטעהט נור דארין, דאס איין מאכטיגער העררשער צום ערסטענמאל זייט דער ערמארדונג קאניג אלעקסאנדערס אונד דער קאניגין דראגא מיט דער קאניגליכען פאמיליע קאראדיארדיעוויטש אין פערזאנליכע בעריהרונג טראט. דיעזער עמפפאנג טראגט פיעל צור העבונג דעם אנזעהענס דעם קאניגס פעטער בייא אונד דירפטע אויך דיא פעראנלאססונג זיין, דאס אין אבזעהבארער צייט דיא בעזוכע קאניג פעטערס אן אייניגען אייראפאישען האפען, וואו מאן איהן ביזהער ניכט עמפפאנגען וואללטע, אנגענאממען ווערדען. עס איזט, אלס אב דער צאר דעם סערבישען האפע אין דיעזען שווערען צייטען דורך דען עמפפאנג דעם קראנפרינצען איינען מאראלישען טראסט געוואהרען וואללטע, פראקטישע רעזולטאטע ווערדען אוים דעמזעלבען קוים ענטשטעהען.

— דיא אייראפאישע קאנפערענץ. —

וויען, 1. נאוועמבער. דיא פערווירקליכונג דער קאנפערענץ ריקקט אין איממער וויטערע פערנע, אונד עס איזט ניכט אונוואהרשיינליך, דאס זיא איבערהויפט ניכט צושטאנדעקאממט. דיא יונג-טירקען בעגיננען איינצוזעהען, דאס דיא בעשטרעבונגען ענגלאנדס קיינע אונ-אייגעננוטציגען זייען אונד דאס דיא טירקייא דורך דאס פאן ענגלאנד איינגעפליסטערטע פערהאלטען נור צו פערליערען האבע.

— קיינע קריעגסלוסט אין דער טירקייא. —

קאנסטאנטינאפעל, 1. נאוועמבער. וואהרענד היער זיך דיא געמיטהער פאן טאג צו טאג מעהר צו בערוהיגען בעגיננען אונד בעזאנדערס דיא יונג-טירקען דער אנזיכט זינד, דאס מאן זיך מיט דער אננעקסיאן באסניענס אונד דער ערהעבונג בולגאריענס צום קאניגרייך אבפינדען מיססע, ווענן מאן דאס רעפארם-ווערק דער טירקייא ניכט געפאהרדען וואללע, הארט מאן מיט פערוואונדערונג פאן דען נאכריכטען, דיא פאן היער אויסגעהען, וואנאך דיא טירקייא דען קריעג וואללע. געקראנט וואורדען דיעזע נאכריכטען דורך דיא געסטריגע מעלדונג, דאס דער מיליטאר-פערטראג צווישען דער טירקייא אונד סערביען אבגעשלאססען זייא. זעלבסטפערשטאנדליך ענטבעהרען דיעזע נאכריכטען דער גרונדלאגע, דיא לעטצטערע אבער איזט געראדעצו אונזינניג. מאן קעננט אבער בערייטס דיא קוועללע דערזעלבען. זיא ווערדען פאן סערבישען אונד סלאווישען זשורנאליסטען, וועלכע מיט געלד אונטערשטיטצט ווערדען, אין דיא וועלט געזעטצט. דער צוועקק וואהרע, דיא טירקייא דען קריעג בעגיננען צו לאססען אונד פיר סערביען אונד מאנטענעגרא דיא קאסטאניען אוים דעם פייער צו האלען. וואס אסטעררייך-אונגארן אננעקטירט, דאס מאכטען סערביען אונד מאנטענעגרא אונטער זיך אויפטהיילען אונד דיא טירקייא זאלל דיא קאסטען בעצאהלען.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

• (אייססערונגען דעם קאניגס.) נאך צירקא צווימאנאטליכעם אויפענטהאלטע אין בודאפעסט האט זיך זיינע מאיעסטאט פארגעסטערן נאך וויען בעגעבען. אויף דער היעזיגען שטאציאן אייססערטע זיך דער קאניג דעם בירגערמייסטער געגענאיבער: „איך האבע דיא צייט אין בודאפעסט זעהר אנגענעהם פערבראכט אונד מיך געפרייט, דאסס דאס וועטטער זא שאן וואר. איך האפפע, באלד וויעדערצוקאממען.“ — דיא שטאדט וויען וואר אוים אנלאסס דער אנקונפט דעם קאניגס פעסטליך געשמיקקט. אויף דיא אנשפראכע דעם בירגערמייסטערס לועגער, דער אן דער שפיטצע דער שטאדט-פערטרעטונג דען מאנארכען בעגריססטע, ערוויעדערטע דער קאיזער מיט הערצליכעם דאנקע אונד זאגטע, ער האפפע, דאס עס מיט גאטטעס הילפע געלינגען ווירד, דיא אנגעלעגענהייט דער אננעקסיאן באסניענס אונד דער הערצעגאווינא אין רוהע אונד פריעדען אבצוּוויקקעלן.

• (ביידע דעלעגאציאנען) האבען נונמעהר איהרע ארבייטען בעענדעט. דיא פרעזידענטען דערזעלבען האבען אין איהרען פארגעסטערן געהאלטענען שלוסס-רעדען פעסטגעשטעללט, דאס היער דיא געמיינזאמען אנגעלעגענהייטען גאנץ גלאטט ערלעדיגט וואורדען.

• (דער דייטשע רייכסקאנצלער) פירסט בילאוו האט דעם קאיזער ווילהעלם זיינע אבדאנקונג איבעררייכט, דיא אבער פאן דיעזעם ניכט אנגענאממען וואורדע. איבער דיא אורזאכע דער אבדאנקונג בילאוו'ס ווירד פאלגענדעס מיטגעטהיילט: אוים אנלאסס דער יינגסט (אויך פאן אונס אונטער דער איבערשריפט „דיא שטיממע דעם דייטשען קאיזערס“) מיטגעטהיילטען אייססערונגען קאיזער ווילהעלמ'ס איבער ענגלאנד ערשיענען אין דייטשען אונד אויסלאנדישען צייטונגען קריטישע בעטראכטונגען איבער דען דייטשען קאיזער. מאן גלויבטע, ער האטטע דיא פעראפפענטליכונג דיעזער אייססערונגען אהנע פארוויססען דעם פיר דיא פאליטיק דעם דייטשען רייכעס פעראנטוואָרטליכען רייכסקאנצלערס פעראנלאססט. טהאטזאכע איזט אבער, דאס דער קאיזער זיינע פאן איינעם ענגלאנדער ניעדערגעשריעבענען אייססערונגען אן בילאוו געלאנגען ליעסס, דער דאס מאנוסקריפט דעם מיניסטעריאום דעם אייססערן צו גענויער פריפונג איבערוויעז, וואָרויף דיא פעראפפענטליכונג אים „דאילי טעלעגראף“ ערפאלגטע. נון ערקלארטע בילאוו דעם קאיזער, ער האבע דאס מאנוסקריפט ניכט זעלבסט געלעזען, בעטראכטע זיך אבער אלס פיר דען אונ-אנגענעדמען פארפאלל פעראנטוואָרטליך, אונד ער אונטערברייטעטע דעם קאיזער זיין אבשיעדסגעזוך, וועלכעס פאן דיעזעם צוריקקגעוויעזען וואורדע. דער קאיזער צייכנעטע דען רייכסקאנצלער בילאוו נאך דאדורך אוים, דאס ער צו איינעם אים הויזע דעם לעטצטערען פעראנשטאלטעטען טהעע-אבענד ערשיען.

• (אוים ירושלים) מעלדעט מאן: בייא דען היעזיגען וואהלען צום טירקישען פארלאמענט וואורדען דרייא מאהאמעדאנער געוואהלט, אבגלייך פאן דען 3289 וואהלערן 1229 יודען זינד. דיא וואהל ערפאלגטע דורך 160 וואהלמאנער, פאן דענען אללערדינגס נור צווייא יודען ווארען. דאס איינציגע בעפריעדיגענדע אן דער וואהל איזט, דאס דער „אלליאנס“-מאנן אנטעבי, דיעזער געגנער דעם גלויבענסטרייען יודענטהומס, ניכט איינמאל צום וואהלמאנן געוואהלט וואורדע.

• (בערויבונג איינעס יידישען קויפמאננעס.) דער נייפעסטער באנקרויב האט אין דער פראווינץ ראש נאבאהמוגג געפונדען. אוים פעטראזשעני שרייבט מאן היעריבער: געסטערן צו נאכטשלאפענדער צייט שטעללטען זיך צווייא באנדיטען אים שלאפצימטער דעם אם ענדע דער שטאדט וואהנענדען קויפמאננעס לאזאר קאהן איין, וועקקטען דיא שלוממערנדען אונד בעדייטעטען איהנען, רוהיג צו בלייבען, דא עס איהנען זאנסט אן דען קראגען גינגע. דער איינע דער איינברעכער שטעללטע זיך מיט איינעם רעוואלווער אלס וואכע אן דיא טהיר, וואהרענד דער אנדערע פאר דען אויגען דער אויפגעשרעקקטען דיא ווערטהיימקאססע איהרעם אינהאלטס, בעשטעהענד אין 2000 קראנען באארגעלד אונד שמוקק-זאכען, ענטלעערטע. דיא גוינער מאכטען זיך אונבעהעלליגט פארט אונד האבען יעטצט דיא זשאנדארמעריע הינטער זיך הער.

• (איינע אינטערעססאנטע פאבריקס-בעזיכטיגונג) האבען דיא

פאילעטאן.

איין געדענק-טאג.

— איינע וואהרע יידישע ערצאהלונג. —

(1. פארטזעטצונג.)

„גאטט ווירד איך זיכערליך ניכט פערלאססען“ (שפראך דיא שווערקראנקע ווייטער). „אבער אויך דיעזע מיינע טרייע פריינדין היער ווירד זיך איירער ליעבעפאלל אננעהמען. אין איהר אונד אין איהרעם מאננע ווערדעט איהר עלטערן פינדען . . .“

נאך איינער פויזע שפראך דיא קראנקע וויעדער:

„ליעבע פרויא ניימאנן, האלטען זיא איהרען מאנן הערבייא, דענן איך וויל „צוואה“ (טעסטאמענט) מאכען.“

גערעדע בייא דיעזען וואָרטען טראט ר' יעקב ניימאנן אינס ציממער.

נאך דער ערסטען בעגריססונג זאגטע פרויא לאדען צו דעם עהעפאאר:

„פערשפרעכען זיא מיר, העררר אונד פרויא ניימאנן, דיעזע ביידען ליעבען קינדער נאך מיינעם אבלעבען צו זיך צו נעהמען אונד איהנען עלטערן-שטעללע צו פערטרעטען. זיא ברויכען ניכטס אוים איינענעם אויף דיא קינדער אויסצוגעבען, נור מיט וואהרער ליעבע מאגעט איהר דיא ביידען יתומים בעשענקען. איך ווייס, זיא ווערדען עס גערנע טהון. קעננע איך דאך זיא, ר' יעקב, אונד איהרע ליעבע פרויא ניכט ערסט פאן הייטע . . . נאך מיר בלייבען פינפטויזענד גולדען צוריקק; עס איזט ניכט גאר זא פיעל, אבער געראדע גענוג, דאמיט מיינע ביידען ענקעלכען ניכט דארויף אנגעוויעזען זייען, פאן מילדען גאבען צו לעבען. ביז אדאלף הערואנגעוואכסען איזט, ווירד דיעזעס געלד היניייכען, אום איהן אונד עלזא צו ערציעהען; דאנן אבער ווירד אדאלף, וויא איך צו גאטט האפפע, שאן איין טיכטיגער יונגער מאנן זיין אונד ניכט נור פיר זיך, זאנדערן אויך פיר זיינע קוזינע זארגען קאננען.“

דיא קראנקע ערצאהלטע דאנן אין אבגעריססענען זאטצען, דאס איהר ענקעל-קינד אדאלף גאנץ אהנע אנגעהעריגע דאשטעהע, וואהרענד דיא קליינע עלזא איינען אנקעל האבען מיססע, דער יאזעף הייססע. עס זייא דיעס דער שטיעפברודער איהרעס פאטערס, דער אירגענדוואָ אין אונגארן וואר אונד וואהרשיינליך נאך לעבע. ער האבע פריהער נור זעלטען איין לעבענסצייכען פאן זיך געגעבען אונד דאנן איבערהויפט צו שרייבען אויפגעהארט.

„צווייא ווינשע ווילל איך אייך נאך אנס הערץ בינדען“, זאגטע סארא. „דער איינע וואונש איזט, דאס דיעזע ביידען קינדער היער דערייינסט איין עהעפאאר ווערדען. זיא ליעבע יא שאן הייטע איינאנדער זא אינניג.“

אונגעפראגט פערשפראך דער קליינע אדאלף אין זיינער קינדליכען אונשולד, קיינע אנדערע, אלס זיינע ליעבע קוזינע עלזא הייראטהען צו וואללען אונד אויך דיעזע שטאממעלטע אונבעוואוסט וואָרטע דער צושטיממונג, וואָריבער דיא שטערבענדע זעליג לאכעלטע.

„וואס מיינען צווייטען וואונש בעטריפפט, זא בעציעהט ער זיך אויף דיא עהרע מיינעס מאננעס אונד מיינעס זאהנעס, דיא שאן דארט אבען אין דער עווינען וואהרהייט זינד. זיא פיהרטען געמיינזאם איין געשאפט אונד ווארען — מאן וויסס ביז הייטע ניכט, ווארום — אין דיא צוואנגסלאגע פערזעטצט וואָרדען, זיך פיר אינזאלווענט צו ערקלארען. ביידע האבען דיעזעס אונגליקק ניכט איבערלעבט; מיין מאנן איזט זאפארט אן הערצשלאג געשטארבען, וואהרענד מיין ארמער זאהן נעמיטהס-קראנק וואורדע אונד איינינע וואכען אים בעטטע לאג, ביז איהן דער טאד פאן זיינען ליידען ערלאזטע. איך האבע דאמאלס מיין גאנצעס האב אונד גוט דען גלייביגערן היינגעגעבען אונד נור זא פיעל צוריקקבעהאלטען, וויא פיעל צור ערהאלטונג מיינער ענקעל-קינדער נאטהווענדיג וואר. דאמיט איזט אבער דיא שולד נאך לאנגע ניכט בעצאהלט. דעסהאלב ווינשע איך, דאס אדאלף דערייינסט, ווענן איהם דער אללמאכטיגע נור צו איינינעם וואהלשטאנד פערהילפט, דען רעסט דיעזער שולד אן דיא גלייביגער אבטראגע, דערען ליסטע איך צוזאממענגעשטעללט האבע.“

דיא קראנקע צאג איין אונטער איהרעם פאלסטער פערבארגענעס שריפט-שטיקק הערפאר, אום עס ר' יעקב ניימאנן צו איבעררייכען. דיעזער נאהם עס נור צאגערנד אונד פליסטערטע זיינעם ווייבע צו, דאס יא אדאלף, ווענן ער איינמאל נאך זא רייך זיין זאללטע, גאנץ אונד גאר ניכט פערפפליכטעט וואהרע, איינע זאלכע שולד אבצוטראגען.

ר' יעקב גאב דאס פאפיער אונבעמערקט דעם קליינען אדאלף, דער עס צו זיך אין דיא טאשע שטעקקטע.

נאך זעגנעטע סארא אין ריהרענדען וואָרטען דעם אבשיעדס איהרע ביידען ענקעל-קינדער. דאנן פערלאנגטע זיא וואססער, וואוש זיך דיא האנדע אונד שפראך איין געבעט, וואָרויף זיא מיט דעם רופע „שמע ישראל“ איהרע רייגע זעעלע אויסהויכטע.

(פארטזעטצונג פאלגט.)